

Ctitorii chimiei timișene: Ilie G. Murgulescu, Coriolan Drăgulescu și Radu Vâlceanu*

(Founders of the introduction of modern chemistry in Timișoara: Ilie G. Murgulescu, Coriolan Drăgulescu and Radu Vâlceanu)

PETRE T. FRANGOPOL

Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară “Horia Hulubei”, C. P. MG-6, 077125 Măgurele, jud. Ilfov, Romania

An invited lecture at the round table “Contribution of the chemistry laboratories of Timisoara for the History of Roumanian Chemistry” organized by the Roumanian Academy, Branch of Timisoara, between May 22-23, 2003, is published for the first time. The political activities as well as their scientific contributions of professors Ilie G. Murgulescu and Coriolan Dargulecu in the period 1930 – 1970 are briefly presented along with their contributions to the development in Timisoara of the Politechnic University and the foundation of the Agricultural University, the Industrial Chemistry Faculty and the Institute of Chemistry, the last one in collaboration with Radu Vâlceanu.

1. Introducere

Ideea colegilor, profesorii Păun Ion Otiman și Zeno Simon, de a mă invita la masa rotundă, “Contribuția chimiei timișene la istoria chimiei românești” mă onorează și le mulțumesc foarte mult.

Unora, poate, li se va părea nefirească această imixtiune a unui netimișorean într-un domeniu, teoretic rezervat celor născuți sau care viețuiesc pe malul Begăi. Ei bine, de aceea, consider firească o introducere explicativă.

Mi-am dat doctoratul la “Politehnica” din Timișoara, la 5 martie 1968, conducător științific fiind prof. G. Ostrogovich, Don Giorgio, cum îl alintam și nu se supăra deloc.

Profesorul Drăgulescu m-a onorat, de la începutul anilor '60, când l-am cunoscut, cu o prietenie aleasă până la trecerea sa în neființă (1977). Afirm, pentru prima dată public, că deschiderea sa prietenoasă față de mine, în vremuri de dictatură totalitară îmi dădea, pur și simplu, curaj și nu m-am sfiit, nu de puține ori, să mă confesez și să îi pun întrebări incomode, unele care îl amuzau, iar răspunsurile sale, care erau părintești, mă făceau pur și simplu knockout. De aceea i-am zis “Papa”, și îi plăcea. Câteva dintre dialoguri le voi face cunoscute acum, pentru prima dată, în cele ce urmează.

Noi, astăzi suntem - sau pretindem că suntem într-o democrație, unde fiecare cetățean poate și este obligat moral să își spună punctul de vedere în problemele cetății, în situația de față a istoriei chimiei românești, în cadrul acestei mese rotunde. Eu, Petre T. Frangopol, născut pe malul mării, la Constanța, cu Facultatea de Chimie Industrială absolvită (1956) în dulcele târg al Iașului, am avut șansa să cunosc și din culise viața științifică universitară și academică românească, din ultima jumătate a secolului trecut, până astăzi.

Aproape toată viața profesională, cu excepția ultimilor 13 ani, am lucrat la Institutul de Fizică Atomică (IFA)-Măgurele, ctitorită de un moldovean, profesorul Horia Hulubei [1] [2], unde chimia devenise regina instituției, datorită rezultatelor ei de vârf și aplicațiilor spectaculoase, care se cereau, *musai*, în special chimiștilor. Un exemplu personal, din mai multe, pe care aș putea să le prezint este acela că am realizat, pentru prima dată în România, în 1960 prepararea Iodului-131-radioizotopul cel mai solicitat, până astăzi, de piața românească medicală. Epopeea acestei experiențe o descriu în nr.2(45)/2003 sub tipar al “Curierului de Fizică” în care vorbesc despre valoarea noțiunii de cercetare aplicată.

La IFA se aplica “principiul lui Peter”: fiecare să se ridice la nivelul propriei sale incompetențe.

*Conferință ținută în cadrul Zilelor Academice Timișene, 22-23 mai 2003, la Timișoara

După 1971, a urmat dictatura totalitară contra chimiei, teroarea, la propriu, care a dus ulterior, aproape la desființarea chimiei la IFA, după 1990, la închiderea reactorului nuclear (1997) și, în prezent, se preconizează desființarea în totalitate a IFA, darea la topit a Bibliotecii IFA, cea mai bună bibliotecă de chimie din țară și printre cele mai bune biblioteci multidisciplinare de institut din Europa. Se motivează că întreținerea ei costă, anual, Ministerul prea mult...

Aproape 4 ani de zile am fost consilierul vice președintelui Academiei Române, Alexandru T. Balaban și am cunoscut, din interior, activitatea Academiei Române.

Cu alte cuvinte, ca să revin la introducerea mea explicativă, în decursul carierei mele, am văzut destule din partea unor personalități, dar și a unor instituții cu pretenții. Plecând de la experiența personală, în ultimii ani, am început să militez în scris pentru modernizarea sistemului universitar și de cercetare științifică din România, pentru integrarea acestora, cu adevărat, în structurile europene.

De asemenea, și nu în ultimul rând, mi-am propus să sprijin eradicarea mentalității comuniste și a celei fanarioto-bizantine pe care se sprijină, încă, structurile universitare și de cercetare din România.

Dacă studiem istoria chimiei din România, care mă preocupă, în ultimii ani, - activitate paralelă cu activitatea mea științifică, - vom observa că marile ei personalități, ctitorii chimiei moderne românești, au fost mai ... europeni decât ne clamăm noi astăzi. De ce? Fiindcă au fost, în primul rând, patrioți, au militat politic și au luptat să creeze condiții ca și România să se încadreze în standardele Europei secolului 20, punând umărul la promulgarea legilor ce permiteau ctitorirea unor instituții inexistente în România, indispensabile alinierii la standardele de învățământ și cercetare internaționale.

Ideile, cu care am plecat la creionarea acestei conferințe, au fost simple: 1. să nu vă plictisesc cu banalități; 2. ce mi-ar fi plăcut să ascult, dacă aș fi fost în locul dumneavoastră; 3. să încerc să vă prezint date pe care să le interpretați dumneavoastră și să le dorim introduse în orice istorie a chimiei românești, care nu trebuie să țină cont de invidiile personale, firești în lumea noastră, ci numai de rezultatele profesionale; 4. să vă spun adevăruri, chiar cu riscul de a provoca un scandal, cf. Decretului Papei Grigore al IV-lea (1227-1241) *Utilius scandalum nasci permittitur veritas relinquatur*. Altfel spus, de a privi în față adevărurile neplăcute și de a le rosti, dar, mai ales, scrise, cu riscul de a provoca disconfortul unor colegi și mai ales al clasei politice.

Ctitor, vine de la cuvântul slavon "ktitoru" și înseamnă întemeietor de locașuri sfinte; prin

extrapolare, a căpătat cf. DEX (Dicționarului Explicativ al Limbii Române) și sensul de *fondator, întemeietor de instituții, asociații, laboratoare* etc.

Profesorii Murgulescu, Drăgulescu și mai târziu Vâlceanu au avut vocația de ctitori, de manageri, o vocație care nu se învață, ci există în genele cu care se naște un individ. Toți trei au fost, încă din școală, studenți și apoi profesioniști de excepție, cu o cultură vastă. "Nea Ilie", cum îi spuneau colaboratorii apropiați Profesorului Murgulescu, recita versuri din poezii latini și îi plăcea să sublinieze multe din ideile sale cu proverbe latinești.

Ideologic, Murgulescu a fost influențat, inițial, de prietenul său foarte apropiat, Drăgulescu, care făcea parte, în anii '30 ai secolului trecut, din grupul de stânga de la Cluj, al lui Mihai Beniuc, Bucur Șchiopu ș.a. Eu știu aceste date din relatarea lui Bucur Șchiopu, când a venit ca prim ambasador al României în Canada (1970), unde eu eram *postdoctoral fellow* la *National Research Council, Division of Chemistry, din Ottawa* și care mi-au fost apoi confirmate de Drăgulescu, la întoarcerea mea în țară și, recent, de Prof. Zeno Groșșian, căruia îi mulțumesc, cu acest prilej, pentru mărturiile pe care mi le-a pus la dispoziție pentru această comunicare. Trebuie reamintit, astăzi, că Zeno Groșșian este *creator de școală și ctitor al ingineriei chimice la Timișoara*. Dar despre Domnia Sa, mai multe, cu alt prilej.

Grupul de intelectuali stângiști, comuniști ilegaliști, de la Cluj, romantici, cum îmi mărturisise "Papa", voia să semene cu cei din Vest, în special cu cei din Franța, și cu militantismul tip Panait Istrati.... Acest grup s-a constituit logic ca o reacție contra fascismului și a Gărzii de Fier Legionare. Era dreptul lor democratic la libera opțiune politică. În acele vremuri tulburi, ale sfârșitului anilor '30, voiau o Românie europeană, așa cum știința pe care cei doi chimiști o învățaseră de la magistrul lor, Prof. Gh. Spacu, la Facultatea de Științe din Cluj, de nivel european. Majoritatea rezultatelor lor le publicau numai în Germania.

După cedarea Ardealului, multe cadre universitare s-au mutat de la Cluj la Timișoara, printre care și bănățeanul Coriolan Drăgulescu și olteanul Ilie Murgulescu, care s-au înscris, încă din 1945, în partidul comunist. Colaborarea și prietenia lor a fost exemplară și benefică pentru chimia timișană. Se știe că aceștia au predat la diferite Facultăți ale "Politehnicii" diferite cursuri de chimie, la Facultățile de Mine, Metalurgie și Agronomie. Dar, predominau și domneau domeniile, care aveau deschidere și aplicații imediate la Reșița și Anina, ca de exemplu, electromecanica.

Profesorul Drăgulescu a fost cel care a ctitorit, în cadrul Politehnicii timișene, *Facultatea de Agro-*

nomie (1945), aceasta devenind, din 1948, institut de sine stătător. Aici, de la început, el a predat chimia agricolă. Devenind rector al "Politehnicii" timișene (1947-1949), Ilie Murgulescu, împreună cu C. Drăgulescu, - sub impulsul dezvoltării chimiei industriale la București, datorată dinamicii și patriotului Negoită Dănăilă, primul decan al acestei Facultăți (1939), ctitorul învățământului superior de chimie industrială din România, care a impus și a creat profesiunea de inginer chimist și în România, încă din 1920 (vezi P. T. Frangopol, Negoită Dănăilă, în acest număr), cei doi ctitori se implică în efortul de a înființa și la Timișoara o Facultate de Chimie Industrială în cadrul "Politehnicii". Aceasta ia naștere în 1948 și prof. Drăgulescu devine primul ei decan, funcție pe care o deține până în 1962. Din 1962 până în 1977, când trece în neființă, a fost directorul Bazei de Cercetări Științifice a Filialei Academiei Române Timișoara, care apare ca unitate de sine stătătoare în 1951 și oficializată în 1953. Acesta a condus primele laboratoare de chimie grupate în 1958, în cadrul unei secții de chimie, devenită independentă în 1962, iar din 1966 transformată în Centrul de Chimie Timișoara, al cărui director a fost timp de 11 ani.

Să amintim că Profesorul Murgulescu a fost rector al "Politehnicii" din Timișoara între 1947-1949 și Ministru al Învățământului în mai multe rânduri: 1953-1957, 1960-1961 și 1962-1963, iar Președinte al Academiei Române între 1963-1966.

În acest moment, cu datele funcțiilor lor în față, trebuie să subliniem că Profesorii Drăgulescu-Murgulescu acționau ca un tandem pentru dezvoltarea chimiei timișene, evident, în cadrul condițiilor existente. Drăgulescu de la Timișoara era aproape tot timpul la București după aprobări la ministru și nu numai. Se poate afirma, fără teama de a greși, că acești doi mari profesori, care au pus bazele chimiei timișene, au fost și ei alături de colegii lor timișeni, precursori ai industriei chimice naționale moderne. Pentru realizarea acestui program, deja inițiat de Europa secolului 19 și prima jumătate a secolului 20, România avea nevoie, în primul rând, de specialiști, de ingineri tehnologi și de cercetare competenți, care să fie educați și să lucreze în laboratoare bine utilizate. Dar, această școală de chimie trebuia înființată și la Timișoara, care să se alăture celor existente la Cluj, București și Iași. Aceste cadre de ingineri chimiști educate și la Timișoara, erau utile unei industrie chimice naționale, ce începea să se dezvolte și în țara noastră, din anii '50 ai secolului trecut. Secțiile nou-înființatei Facultăți, ca și cele care alcătuiau Baza de Cercetare a Academiei Române și ulterior ale Centrului de Chimie, corespundeau necesităților țării pentru acea perioadă. Nu intru în detalii de

enumerare, fiindcă acestea sunt binecunoscute de cei prezenți și nu fac obiectul prezentării noastre. Dar, se cuvine subliniat că ei au format primele școli de cercetare timișene, în chimia și ingineria chimică, înconjurându-se de colegi de breaslă, profesioniști recunoscuți, dar, în special, de cercetători tineri competenți și pasionați, care au contribuit la dezvoltarea științei și industriei chimice timișene, în particular, și românești, în general. Nu îmi propun să menționez pe nimeni, fiindcă aş nedreptăți pe foarte mulți, dar intervine aici prima propunere a conferinței mele: realizarea unei istorii a chimiei timișene bazate pe date și documente din literatură. "*Institut for Scientific Information*" din Philadelphia, SUA, a făcut acest lucru, împreună cu "Science Finder" de la "Chemical Abstract". Datele trebuie doar colaționate și strânse într-un volum, care își așteaptă autorii și editorii. Excelentul volum "Istoricul" (1951-1999) "Filialei Timișoara a Academiei Române", Editura "Orizonturi Universitare" Timișoara, 1999, 452 pag., este un început.

Ilie G. Murgulescu a ctitorit chimia fizică în România, dar și la Timișoara. În răspunsul său la discursul de recepție la Academia Română al Profesorului Emilian Bratu din 20.12.1974, (Ed. Academiei 1976), Profesorul Murgulescu face o remarcă interesantă la pagina 18: "la Universitatea din București, chimia fizică a fost introdusă mult mai târziu, în 1929, ca modestă conferință marginală cu o întârziere de peste 40 de ani de la constituirea acestei științe în țările avansate ale vremii".

În 1966, "Nea Ilie" ia o hotărâre istorică pentru chimia românească: decide să sprijine dezvoltarea chimiei fizice moderne și în alte mari centre universitare din țară. Astfel, pentru colaboratorii săi bucureșteni, tineri cu valoare certă, dar și de perspectivă în dezvoltarea lor profesională, se creează posturi didactice permanente, la Timișoara pentru Zeno Simon și la Iași pentru Hans Schneider (care ulterior a emigrat în Germania).

Profesorul Zeno Simon a creat o școală de chimie fizică la Timișoara, poate, cea mai bună din țară pentru anul 2003, dar cu certitudine, după standardele ISI Philadelphia care monitorizează știința internațională, prin numeroasele citări ale lucrărilor sale publicate în reviste din curentul principal ("mainstream journals") este, după datele și cercetările mele, pe locul 4 ca număr de citări, printre colegii săi de la Secția de Științe Chimice a Academiei Române (după Balaban, Cristofor Simionescu și Ionel Haiduc). Altfel spus, ideile lui Zeno, lucrările sale fac parte din patrimoniul științei universale și chimia fizică timișană s-a integrat în Europa. Totul este ca tinerii săi colaboratori să mențină acest standard european și să nu uite istoria

ascensiunii chimiei timișene, pe predecesorii care au creat condițiile necesare ca ei să existe astăzi ca oameni de știință sau cadre universitare respectate în țară și peste hotare.

2. Cine uită trecutul nu va avea viitor

Profesorul Radu Vâlceanu, născut în anul 1923, a făcut parte din galeria tinerilor foarte valoroși atrași de mirajul chimiei industriale, recent înființate la Timișoara. A absolvit facultatea în 1954, lucrarea de licență susținând-o la "Aparate..." sub conducerea Profesorului Zeno Groșșian, iar teza de doctorat în 1963. Era un student matur față de colegii săi și era foarte bine pregătit profesional, așa cum își amintește Profesorul Groșșian. A fost șef de promoție atât la Liceul Militar "D. A. Sturza" din Craiova, cât și la Facultatea de Chimie Industrială.

Profesorul a fost încadrat ca cercetător, prin concurs, la Baza de Cercetări Științifice a Academiei Române (1954) din Timișoara al cărei secretar științific a fost din anul 1963 și până în 1990, pe o perioadă de 27 de ani!

Nu revin asupra valorii activității sale profesionale despre care am scris în "Revista de chimie din București" nr.6 din 2001, pg. 353-354 sau despre care se exprimă elogios Dna Dr. Septimia Policec la pag. 324 a cărții mai sus menționate "Istoricul Filialei Timișoara a Academiei Române": "Radu Vâlceanu, distinsă personalitate științifică cu realizări remarcabile în domeniul chimiei compușilor organici ai fluorului și ai fosforului".

La pag. 211 a aceleiași cărți, Dr. Otilia Costișor aduce în memoria celor de azi, modelele fosforului pentavalent coordinat în sisteme de electroni pi, citate în literatura de specialitate, ca modelele *Vâlceanu-Simon* (cf. C. Markl, *Angew. Chemie*, 1972, **84**, 1066).

Se poate afirma că cercetările aplicative privind chimia și aplicațiile compușilor organici ai fluorului și ai fosforului, prin studiile sistematice, întreprinse încă din anul 1960 la Timișoara, au constituit premiere ale chimiei timișene. Simpla lor enumerare fascinează pe cel care, ca și mine, știe ce a însemnat valoarea unei cercetări aplicative conduse de la alfa la omega, adică de la sinteza în laborator, proiectarea, stația pilot, până la producția și vânzarea curentă a produsului, eliminând importul. Acesta a fost adeptul soluțiilor și ideilor originale, nu al copierii și reproducerii unor produse. Dovada acestor strădanii este numărul brevetelor: despre insecticide (16 brevete), antidăunători (29 brevete), ignifuganți, extractanți (26 brevete), în total 93 brevete originale și 37 procese tehnologice originale în domeniul inter-

mediarilor, pesticidelor și medicamentelor. S-a înconjurat numai de cercetători valoroși, fiecare cu o personalitate distinctă.

Vreau să subliniez doar faptul că numirea lui Radu Vâlceanu ca director al Centrului de Chimie din Timișoara în anul 1977, funcție deținută până în 1990, a venit ca un act firesc, ca o recunoaștere a eforturilor supraomenești pentru supraviețuirea chimiei timișene și nu numai, eforturi pe care le depunea, pentru finalizarea atât a temelor lui, cât și ale colaboratorilor săi.

Printr-o notă care se păstrează în arhiva familiei, fostul Ministru al Industriei Chimice, Mihail Florescu, se adresa către unul din adjuncții săi: "Vâlceanu este cea mai valoroasă colaborare exterioară a Ministerului".

Vâlceanu a fost mâna dreaptă a Profesorului Drăgulescu, în aproape tot ce însemna cercetarea chimică și activitatea organizatorică în cadrul Filialei Academiei Române. Metaforic vorbind, el era o mână a Profesorului Drăgulescu, în timp ce Profesorul Murgulescu era cealaltă mână. Se poate afirma despre acest trio că, prin eforturile lor manageriale, au consolidat și au impus imaginea și realizările chimiei timișene în ansamblul chimiei românești.

Funcția de secretar, se știe, este funcția executivă "fac-totum" a unei instituții. Nu întâmplător, "Papa" nu s-a putut dispensa de aportul fundamental al lui Vâlceanu în dezvoltarea și ctitorirea, de către amândoi, a chimiei moderne contemporane la Timișoara.

Astăzi, începe să se uite perioada eroică pe care au traversat-o chimiștii români, între anii 1971-1989, când, în plină dictatură comunistă, izolați de fluxul științific informațional internațional încercau să nu-și piardă calificarea și, mai ales, să nu spună NU cerințelor oficiale, care impuneau numai o cercetare dirijată de produs nou, direct aplicabil în instalații de producție semiindustriale. Neîndeplinirea cerinței însemna neprimirea salariilor pentru întreaga instituție. Ei bine, Radu Vâlceanu, cu un deosebit curaj și dăruire profesională, a reușit să facă față situațiilor imposibile ridicate de cerințele de mai sus. Prin realizările sale originale, pe care nu i le poate contesta nimeni, a intrat în galeria ctitorilor și a marilor figuri ale chimiei românești.

Se cuvine, să vă relatez ce am promis la începutul expunerii mele. Nu de puține ori am întrebat pe Profesorul Drăgulescu de ce nu îl propune pe Radu Vâlceanu membru corespondent al Academiei Române. Îmi răspundea invariabil: nu pot din cauza stagiului său în Germania din timpul războiului. Radu era mut la acest capitol și mi-a oferit explicații sumare. "Papa" după întoarcerea sa din Spania, când a admirat realizările economice ale Spaniei și îndeosebi politica lui Franco, naționalistă, de

împăcare cu comuniștii spanioli, pentru viitorul națiunii spaniole, s-a trezit pentru totdeauna din reveria sa comunistă, de o viață, devenind mai deschis în toate discuțiile, cel puțin cu mine. Pe scurt, a devenit un anticomunist, în sine sa, o rotire de 180 de grade.

Și “Nea Ilie” s-a trezit din aceeași reverie! Dar, a fost dur față de regimul pe care îl servise: creatorul unei reforme a învățământului, care realinia școala românească la normele europene, a cerut la începutul anilor '70 din secolul trecut, în plenul Parlamentului, protecție, față de Ceaușescu, care dorea să ideologizeze învățământul. Situație fără precedent !! A fost pensionat și înlocuit din funcția de director al Institutului de Chimie Fizică din București. Înlocuitorul său, care nu era chimist fizician, i-a dat o oră pentru a-și strânge lucrurile. Pe românește, l-a dat afară din biroul său, din institutul pe care îl ctitorise. Nu îi dau numele, dar este cunoscut de toți dintre dumnea-voastră.

Radu Vâlceanu a ales munca epuizantă, dedicată dezvoltării chimiei timișene și pentru a se uita prezența sa în Germania, în timpul războiului pentru care nu avea nici o vină. Eram curios să aflu detaliile acestei prezențe despre care îmi spunea cu zgârcenie, dar și cu admirație pentru ceea ce a învățat și i-a marcat apoi viața: disciplina, rigoarea, corectitudinea și mai ales profesionalismul nemțesc. Nici familiei nu i-a dat detalii. Nu discuta.

Printr-o scrisoare primită în 21.02. 2002 de la un coleg de liceu militar al lui Radu, azi în SUA, părintele, în termeni americani “Very Reverend Richard J. Grabowski”, - cel care a donat pentru Biblioteca Institutului de Chimie al Academiei din Timișoara, la solicitarea lui Radu, o serie de cărți fundamentale și reviste care lipseau, de exemplu *Chemical Abstracts*, *J. Amer. Chem. Soc.* ș.a., - am aflat cum au ajuns Radu și Richard în Germania. Consider că este important să eliminăm un aspect necunoscut din viața lui Radu Vâlceanu. Citez din scrisoare:

“Când am terminat Liceul Militar Craiova în 1942, după bacalaureat, Marele Stat Major al armatei regale române a decis să trimită la specializare în Germania, un grup de viitori ofițeri. Pentru aceasta au ales de la toate cele 6 licee militare din țară...pe cei mai buni din fiecare promoție.... În total am fost un grup de 250 persoane, care a fost trimis în Germania spre a fi pregătiți în noile sisteme de luptă, în cunoașterea de armament nou etc. Urma ca noi să ne întoarcem în țară și să fim viitori instructori și comandanți pentru armata noastră. Am fost duși la un centru de lângă Berlin, unde am avut o lună de inițiere, cu interpreți pentru limba germană (proveniți din sașii din România, care erau încorporați în armata

germană). Ulterior, am fost repartizați la diferite școli și unități pe diferite arme (infanterie, tancuri, aviație etc.), unde în grupuri mici am fost amestecați cu colegii germani și am făcut cursuri, instrucție, teme de luptă etc. Purtam uniforma armatei germane. Dar, primeam solda din țară...Unii dintre noi au fost în Rusia, Africa, Italia, Norvegia și alte părți unde școala sau unitatea era trimisă.....În final, la 31 martie 1944 trebuia să fim avansați și încadrați în fruntea promoției...Unii au fost răniți, alții au murit pe front...După 23 august 1944, unii dintre noi au ajuns prizonieri politici, alții au ajuns în lagăre unde americanii ne considerau “ex-enemy”. Eu (Grabowsky -nota PTF) am stat în lagărul de lângă Salzburg până în 1947. Pe tabla de la intrarea în lagăr scria criminali de război în limbile engleză și germană. După eliberarea de acolo, prin iulie 1947, unii au plecat înapoi în țară, (cred că au greșit !), iar alții și-au căutat viitorul prin alte țări ale lumii...”

Deci, Vâlceanu a fost obligat să meargă în Germania. Era un ordin, eram în stare de război. Nu avea de ales. La sfârșitul războiului, el a riscat și s-a întors în țară.

În încheierea celor expuse mai sus, dați-mi voie să fac a 2-a propunere, pe lângă prima, amintită mai înainte, de realizare a unei istorii a chimiei timișene, care să cuprindă pe toți chimiștii timișeni de valoare. Aceasta este o sugestie să se realizeze o placă memorială din marmură cu numele celor trei ctitori : Murgulescu, Drăgulescu și Vâlceanu prin subscripție publică mai puțin costisitoare. Această masă rotundă poate alege un Comitet de inițiativă, care să strângă banii, în care propun să fie incluși colegii Otiman, Simon și Mircea Mracec. Vă rog să fiu și eu înscris pe această listă cu o sumă pe care o voi trimite imediat prin poștă. SUCCES!

Bibliografie

- [1] Petre T. Frangopol, *Horia Hulubei*, Revista de Politica Științei și Scientometrie-Serie Nouă **1**(3), 178 (2012).
- [2] Petre T. Frangopol, *Horia Hulubei Un Mare Savant Patriot*, *Academica*, Anul 23, nr. 1, ianuarie 2013, p.44.